

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא עב.

עין משפט
נר מצוה

א"ס ליה זכיה. דתנן זכין לקטן כפרק מי שמת (ב"ב דף קט:):
והקפן עליו במלוה. לאחר זמן חשב עמו על הרצית וזקק הכל
ביחד במלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך. אי חייב לפלוני: וגובה
את הרצית. דמשעת זקיפה היו כגבוי: זין כך וזין כך. אסיפא
פליג וטעמא דמפרש ואזיל שלא
יאמרו כו': שטר שיש בו רצית.
שכתוב בו פלוני לזה מפלוני מנה
ברצית כך וכך לזמן פלוני: המוקדמין.
למלוה: פסולין. דבעי למיטרף לקוחות
מזמן הכתוב בו ועדיין לא הלוח
ושטר הלוקחות קודם למלוה וזה
מוציא שטרו והוא קודם והוא שקר:
פסולין. ואזינו טורף מן המשועבדין
ואפי' מן המאזכר למלוה: ר"מ היא.
דקנים היתירא אטו איסורא: שמה
יגבה מן זמן ראשון. דאיכא דלא
מסיק אדעתיה לדקדק כל כך בזמן
הלואה לומר למלוה שטרך מוקדם
ומקמי קדם להלוואתך: פרדיסא. כרס:
כבישנא. אטמין: ואמינא לקוחה
היא זידי. ואדע שטר המכירה ואזכא
מכא חוקה של ג' שנים דכולי האי
לא מצינא למיזדער בשטרא: אול.
בעל הכרס: אקנייה. צמתנה צעדים:
לזנו קטן. כדי שלא תהא מכירתו זה
מכירה שבישולא שטר מכירתו זה
יזיא שטר מתנתו ולא גילה
דבר: וזו. מעות שהא חזק
ממנו שמוציא עליו שטר שמכרת
לי כרס שאין שלך וקצלת מעותי:
וכתבת לי אחריות: כמלוה בשטר
דמו. דהא כתב ליה אחריות:
מודה

(א) ב"ב פרידסא לתורה
לעשר שנים אכלה חלת:
(ב) תוב' ד"ה שטר וכו' אי
נמי בעיבורא זין מלא:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית.
שכתוב בו שטר ברצית (ב"ב
דף פ"ו) לזה מפלוני מנה
במלוה עד זמן פלוני
(רשב"ם ב"ב דף פ"ו)
שטרי
הוב המוקדמין פסולין.
לפי שכל שטר לקוחות
שלקחו שדה מן הלוח מוזמן
ששטר, ושלא כדון הוא
שהיה קדמה מכירה להלוואה
ובשטר מעד שהלואה
קדמה לשיקן קנסויה
מלגבות בו ולא יטורף אפילו
מזמן המלוה ואזינו אלא
כמלוה על פה שאינו גובה
מן המשועבדים (ר"ה ב.)
וקנסין היתירא אטו איסורא
ופסול אפילו מוזמן שני
(שנהד"ב ב"ב דף פ"ו) שכתוב
השטר בלחוד גיטין וכן כתוב
בו בלחוד גיטין לזה פלוני
מפלוני והוא לא לזה ממנו
כלום עד ט"ו גיטין. גס וזה
מוקדם ופסול. שאין לו
לטרף אלא מזמן ההלואה
ואזינו, דלא כחיי דאמר
(לש"ל יג.) עדיו בחתומי
זכין לו (רשב"ם ב"ב דף פ"ו)
ומיהו אם ההלואה היתה
בלחוד גיטין כפי עדיו וקני
מידו להשעבד נכסו. לזה
למלוה ולא כתבו את השטר
עד ט"ו גיטין וכתבו בו
בלחוד גיטין, כי האי מוקדם
כשר (שם ג"פ ב"ב דף פ"ו).
והמאזכרין. שכל עדים
ואמרו אנו יודעים במלוה זו
שקדמה לזמן הכתוב כאן.
כשרין. דמשעבדא היא
דהא חתול ליה לשעבדא
עד השתא (שנהד"ב ב"ב דף פ"ו)
שכתבו בלחוד גיטין וכתבו
בתוך השטר בלחוד גיטין,
וכל שכן אם לזה גיטין ולא
נכתב עד איך, דכשר, שהיה
מתל לו שערב של חדש
שערב (רשב"ם ב"ב דף פ"ו).

שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואין גובה לא את הקרן ולא
את הרבית. פרידסא דלין גובה ממשעבדי אבל מזני חרי
גבי ע"פ אותו הסטר דעדים אינם פסולים דליים עלי חסם דלין
מרווחים כלום דנדר וקסה דמיתא בתוספתא [פ"ה] דמכלתין
המולא שטר שיש בו רצית יקרענו
לא לז"ד יקרעוהו והשתא אי גבי
ציה מזני חרי אמאי יקרעוהו ימתניו
עד שיגבה בו קודם וי"ל שאסור
להשתות מיהו נראה דר"מ קנים
לגמרי ולא גבי ציה כלל כמו שטרי
חוב המוקדמים דמוקמינן בסמוך
כר"מ ואף על גב שגס שם פי'
צקונטרס דלין פסולין אלא לגבות
ממשעבדי אין נראה דפסולין משמע
דלא גבי ציה כלל והא דפריך נהי
דלא גבי מוזמן ראשון ליגבי מוזמן שני
הוא מצי למימר נמי נהי דלא גבי
ממשעבדי יוגבי מזני חרי אלא
רבותא פריך דאפי' ממשעבדי יוגבי
מוזמן שני ובסמוך דפריך לעובדא
דפרדיסא אלא הא דאמר רש"י יוחנן
גזירה שמה יגבה מוזמן ראשון יתנא
דלא יתנא ליכתב ולא משני משום
דטעמא דלא יתנא ליכתב לא מהני
אלא דלא גבי ממשעבדי משום דס"ל
דודאי מהני לפסולו לגמרי ולא גבי
ציה כלל והא דלא מיעביא ליה אלא
אי גבי ממשעבדי אבל מזני חרי
פשיטא ליה דגבי אף על גב דלא יתנא
להיכתב הסם הוא דפשיטא ליה דגבי
היינו משום שהמוכר היה מודה
ללוהק שלא פרע ועוד נראה דאפי' יש
עדים אחרים או שחייב מודה אפי'
קנים ר"מ דהכי משמע דלין גובה
קרן דומיא דרבית ובתוספתא (שם)
נמי משמע דאפילו במלוה על פה
קנים דקמי המלוה את חבירו ברצית
וכא לפי ב"ד קונסין אותו ואינו
גובה לא את הקרן ולא את הרצית
שהיה ר"מ אומר שטר שיש בו רצית
כו' ובפ' המניח (ב"ב דף קד:): נמי
מדמינן להווא דקנסו גופן משום
שחן דמפסיד גוף הממון הוא הדין
דקנים צדוק המלוה אע"פ שיש

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

"אית ליה זכיה מדרבנן הכא נמי לא שנה
ולא היא ישראל אתי לכלל שליחות יעבו"ם
לא אתי לכלל שליחות תנו רבנן ישראל
שלוה מעות מן הנכרי ברבית וזקפן עליו
במלוה ונתגייר אם קודם שנתגייר זקפן עליו
במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית ואם
לאחר שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את
הקרן ואינו גובה את הרבית וכן נכרי שלוה
מעות מישראל ברבית וזקפן עליו במלוה
ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו
במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית אם
משנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן
ואינו גובה את הרבית רבי יוסי אומר ינכרי
שלוה מעות מישראל ברבית בין כך ובין כך
גובה את הקרן וגובה את הרבית אמר רבא
אמר רב חסדא אמר רב הונא הלכה כרבי
יוסי אמר רבא מאי טעמא דרבי יוסי הכרי
שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה תנו
רבנן (ש"מ שכתוב בו רבית קונסין אותו
ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית
דברי רבי מאיר וחכמים אומרים יגובה את
הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי
רבי מאיר סבר קנסין היתירא משום איסורא
ורבנן סברי לא קנסין היתירא משום איסורא
תנן התם שטרי יחוב המוקדמין פסולין
יחובאחרין כשרין מוקדמין אמאי פסולין נהי דלא
גבו מוזמן ראשון ניגבו
מוזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שניה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר
אפי' תימא רבנן גזירה שמה יגבה מוזמן ראשון (ההוא גברא דמישכין ליה
פרדיסא לחבריה) (א) אבלה תלת שני א"ל אי מובנית לה ניהלי מוטב ואי
לא כבישנא לה לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי אול קם
אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה יזביני ודאי לא הוי זביני זוזי במלוה
בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא יכמלוה ע"פ דמו ואינו
גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולא הוינו דרבי אסי דאמר ר' אסי
מודה

לחיות דהתם עצירה נעשית בגוף הממון יותר מכאן דכאן עיקר עצירה בשטר כדאמרין התם
לא קנסו אלא בשטר ומיהו רבנן נראה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן בשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא
פליג אלא משום דקנים ותימה דאמאי אין העדים פסולים כיון שעוברים על לא תשימון (שמות כג) אע"פ שאין מרווחים יש להם
לפסול מיד דהוה אעברין אוכל נצילות להכעיס דק"ל (סנהדרין דף ק"ה). כאזי דפסול והא דלא חשיב להו צדק (שם דף ק"ה):
ה"ל לא חשיב לזה אלא הוה בכלל מלוה הצאה ברצית והוא הדין נמי עדים בכלל ואין לפרש כיון
שאין רצית מפורש בשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרצית והעדים לא ידעו דא"כ בסמוך דקאמר
ר' יוחנן דמודו רבנן בשטרי חוב המוקדמין גזירה שמה יגבה מוזמן ראשון ה"ל נגזור שמה יגבה רצית בתורת קרן ואין לומר נמי
דכיון שהרצית מפורש בשטר אין העדים עוברים על לא תשימון כיון דידעין העדים דצית דין לא יגבו על ידם רצית ולכן השטר כשר
והא דתנן במתני' (לקמן דף ע"ה): דעדים עוברים היינו כשאין ניכר הרצית בשטר ויודעים עדים שיש בו רצית דהא אהאי שטרא
גופי' אמרי' בפרק המניח (ב"ב דף קד:): ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף קד: ושם ד"ה והמניח) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל דאיידי
הכא ברצית דרבנן ולא מיפסלו בציסור דרבנן כיון שאין מרווחים כלום אע"פ שצבירה דאורייתא היו נפסלים אי נמי אפי' ברצית
דאורייתא יש להכשיר דשמה לא תשימון לאינשי במלוה משמע להו ולא צעדים ולכן כשרים כדאמרין נמי (לש"ל דף ק"ה): לא תחמוד
לאינשי בלא דמי משמע להו אלא קסה היא דשטרי חוב המוקדמים היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מוזמן
שני ולר"מ נמי היה גובה אי לאו משום דקנים ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמה יגבה מוזמן ראשון
והלא העדים הללו במתכיון תחמו שקר והקדמתו את הזמן וי"ל כיון שיש עדים שמעדין עליהם שהיו אנוסים בתחת נפשות או כיון
שדאמרין טעונו בשנת המלך אי נמי (א) שפירא צין מלא צין חסר ולא הוכרי בשטר צבמה צבמה אלא צבמה צבמה:

קונסין אותו ואינו גובה וכו'. ואע"ג דאמר ר' אביי (ב"ב דף ק"ה): וס"ל כר"מ כדאמרין ר' אבהו (ב"ב דף ק"ה): וס"ל כר"מ כדאמרין ר' אבהו (ב"ב דף ק"ה):
קנס הוא דכ"ה נמי פסקו בהלכות [גדולות] כרבנן דר"מ כדאמרין ר' אבהו (ב"ב דף ק"ה): וס"ל כר"מ כדאמרין ר' אבהו (ב"ב דף ק"ה):
לכנוס יכנוס ולא כר"מ דאמר לא יחזיר עולמית (א) (סוטה דף ק"ה). דהו קנסא ורביא מדבעי צהולין (יבמות דף ק"ה): אס אינסבא לכהן
(לא) [ואין] החמירו לגרש כיון שאינו יכול לחזור ולכנוס דגרופא אסורה לכהן [וע"פ ח"ס] וצחם קד. ד"ה א"ר עקיבא: **אמר אביי דא**
היינו דרבי אסי דאמר רבי אביי ב'. תימה מה ענין דר' אסי לכאן וי"ל דהכא לא מיעביא ליה אי גבי ממשעבדי אי לא אלא משום דפשיטא
ליה דנאמן לומר פרעתי משום דלא יתנא ליכתב ומיעביא ליה אי לא גבי ממשעבדי כיון דלין השטר מועיל אלא ע"פ הודאתו או דילמא גבי
ועל זה נא אפי' להציא מדברי אסי דכי היכי דמודה בשטר מהניא הודאתו לגבות ממשעבדי אע"פ שאם היה אומר מוזין הוא היה לר"ך קיום
ה"ל דהא גבי פרידסא ולא שייך כאן לגרש אין לר"ך לקיימו אלא גרס' לאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי מודה בשטר שכתבו גובה מנכסים
משועבדים ולפי זה כשמקשה על רבא מההיא דלשצח קרקעות בלא רבא היה יכול להקשות מיד לכו' מ"ש הכא דנאמן לומר פרעתי
ובנמאית שאינו שלו אינו נאמן כל זמן ששטר מכר צידו אלא נטר עד לצדוק ומקשה על רבא מגזית משעבדי השנוי בפירוש (א) בצרייתא:

קבו א מיי פ"ד מהל'
זכיה ומתנה הלכה
ח טו"ש ע"ה מ"מ ס"י רמז
סעי' יח:
ב (מיי) שם הל' ו טו"ש ע'
שם סעיף יח:
קבו ג ד ה מיי פ"ה
מהל' מלוה והוא
הל' ו סמג לאלון קנז
טו"ש ע"ה ס"י קע"א:
קבו ו מיי שם פ"ד הל'
ו ועי' בשנה למלך
סמג לאלון קנז טו"ש ע'
ח"מ ס"י גב סעי' א
וטו"ש ע"ה ס"י קע"א סעי'
יח:
קבו ז ח מיי פ"ג שם
הל' א סמג עשין
ז טו"ש ע"ה ח"מ ס"י מג
סעי' ז:
ט (מיי) שם הל' ב טו"ש ע'
שם סעיף יב:
קל י ב מיי פ"י מהל'
מלוה והוא הל' ד סמג
עשין פכ טו"ש ע"ה ח"מ ס"י
רה סעי' ז:
קלא ל מיי פ"ג מהל'
מלוה והוא הל' ח
סמג עשין עג טו"ש ע"ה ח"מ
ס"י לט סעי' ו וס"י קז
סעיף א וסעי' ב: